

SVĖDASŲ VARPAS

2020 m. kovo mėn.

Nr. 3 (45)

Leidžiamas nuo 2016 m. liepos 1 d.

Kovo 11-oji Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena

Kasmet Kovo 11-oji mums primena, kokią didelę dovaną esame gavę – laisvę. Galime laisvai reikšti savo mintis, laisvai keliauti, laisvai rinktis, kur gyventi, dirbti ir kurti, galime didžiuotis savo Lietuva. Mylėkime ir puoškime tėvynę savo darbais.

Mieli svėdasiečiai, parodykite, kad mes tai galime!

„Svėdasų varpo“ redakcija

Gimnazistai skambiai šventė Vasario 16-ąją

Nuoširdžiai pridėję rankas prie širdies, Vasario 16-osios šventinį minėjimą pradėjome „Tautiška giesmė“.

Anykščių A. Vienuolio progimnazijos jaunučių choro atliekamos dainos, vadovaujant mokytojai V. Mikučionytei bei akompanuojant R. Čapkevičiui, mūsų gimnazijos skaitovių Ugnės, Lėjos, Vakarės, Augusto ir Majaus eilės, Nojaus atliekama birbynės muzika bei bendros dainos visus suvienijo iškilmingai paminėti Lietuvos valstybės atkūrimo dieną.

Esame dėkingi svečiams, gimnazijos priešmokyklinio bei pradinio ugdymo mokiniams ir jų mokytojoms, su begaline meile ugdančioms mūsų vaikų tautiškumą per svarbiausius Lietuvos valstybės simbolius: „Tautiška giesmė“, trispalvę vėliavą ir Vytį. Dėkojame gimnazijos bibliotekininkei D. Rimienei, įamžinusiai nepakartojamas akimirkas. Gera švęsti kartu.

Muzikos mokytoja S. Kovienė

Iš Italijos į Anykščius atkeliavo du aukso medaliai

Vasario 18–19 dienomis Italijoje, Santa Caterinoje vyko Lietuvos kalnų slidinėjimo čempionatas. Nors Lietuva žiemą šiais metais neturėjo, Alpėse sniego netrūksta. Čempionato metu vyko dvi rungtys: slalomo ir slalomo milžino. Anykštėnė, kalnų slidinėjimo klubo „Kalitos kalnas“ sportininkė Gabija Šinkūnaitė savo amžiaus grupėje pelnė aukso medalius abiejose rungtyse. Gabija jau nuo praėjusios vasaros kartu su Lietuvos ir Latvijos kalnų slidinėjimo komanda Baltic Team treniruojasi ne Lietuvoje, o Suomijoje, Norvegijoje, Italijoje, Austrijoje. Komandą sudaro 8 kalnų slidininkai: 4 Lietuvos atstovai (3 vaikinai ir Gabija) bei 4 Latvijos kalnų slidininkai. Komandą treniruoja

Latvijos kalnų slidinėjimo treneris, buvęs profesionalus kalnų slidininkas Dinars Doršs. Komanda ruošiamas FIS

slidinėjimo sezonui, varžyboms.

nykščiai.lt/inf

Patriotiškas Vaitkūnų kaimo ūkininkų gestas

Nuo akmens amžiaus laikų nuostabiame Aukštaitijos kampelyje (Anykš-

čių r., Svėdasų seniūnija) prie Jaros gyveno sėlių genties žmonės. Untojerių

Vaitkūnų kaimo ūkininkai – šauliai (iš kairės): Pranas Šilinis, išauginęs sūnų ir dukrą, sodybos nebėra; Pranas Birkus, išauginęs keturis sūnus – partizanus, visi jie žuvo, sodybos nebėra; Antanas Motiejūnas, išauginęs dvi dukteris, iš sodybos likęs apgriuvęs gyvenamasis namas; Pranas Šukys, išauginęs sūnų ir dvi dukteris, sodybos nebėra; Pranas Kutka, išauginęs dvi dukteris, gyvenamasis namas dar yra, lankosi dukterys; Vincentas Banys, išauginęs dukterį ir tris sūnus, sodyboje gyvena kiti žmonės; Antanas Žemaitis – nevedęs, gražus gyvenamasis namas stovi tuščias; Kazys Kazlauskas, išauginęs dukterį ir penkis sūnus, sodyboje gyvena vyriausiojo sūnaus žmona

kaimas, vėliau pervadintas Vaitkūnų kaimu, istoriniu-geografiniu požiūriu ypatingas. Ežeras ir Šetekšnos upės pelkėtas slėnis skyrė Lietuvos ir Livonijos ordino žemes. Apie kovas su Kalavijuočių ordinu liudija Šimonių, Vaitkūnų, Gudonių, Juodonių ir kiti mažesni bei didesni piliakalniai. Šio krašto žmonės dalyvavo 1831 ir 1863–1864 metų sukilimuose. Pirmajame pasauliniame kare Šetekšnos slėnis ilgą laiką buvo fronto linija tarp vokiečių ir rusų kariuomenės. 1919 m. pro kaimą buvo vejama rusų bolševikų kariauna. Taigi, karai, gaisrai šio krašto gyventojus kankino per amžius.

Sena 1938 metų fotografija, rasta šeimos albume, iškalbingai liudija, kad Vaitkūnų kaimo ūkininkai jautė Europoje prasidėjusius neramumus ir aktyviai dalyvavo Šaulių sąjungos veikloje. Jie nusifotografavo padovanoję šautuvą Svėdasų Šaulių būriui.

Ziūrėdamas į šią fotografiją žaviuosiu oriais, savimi pasitikinčiais ūkininkais, anot Vaižganto, „prezidentais“, kurie nemanė, kad po keleto metų taps vergais – kolūkiečiais... Nemanė, kad nebeliks sodybų, kurias su meile puoselėjo ir gražino...

Gvidas Kazlauskas

Pažemintas mokytojo vardas

Kaip atsitiko mūsų valstybėje, kad šiandieną taip pažemintas mokytojas? Juk nuo vaikystės buvo kartojami žodžiai: „Kunigas, mokytojas, daktaras – šventi žmonės.“ Kodėl taip atsitiko mūsų nepriklausomoje valstybėje?

Mokytojams atlyginimas nebuvo keliamas per visą laikotarpį. Jie seniai nebegali išlaikyti savo šeimos, nusipirkti geresnį rūbą, nueiti į teatrą ar koncertą ir t. t. Mokiniai į mokyklą atvažiuoja naujomis mašinomis, o mokytojas atskuba visuomeniniu transportu ir sudėvėtais bateliais...

Koks mokytojo prestižas? Atlyginimai buvo keliami gydytojams, teisėjams, visiems valdžios žmonėms. Mokytojams – ne! Kodėl?

Jie dirba labai sunkų darbą. Dabartinis jaunimas ne pokario ir ne tarybinių laikų. Sugebėk kontroliuoti klasę ir

įteikti žinias, kurių smegenėlės, interneto pripildytos, nebegali priimti informacijos. O išmokyti reikia. O kur namų darbų taisymas po darbo ir poilsio dienomis, privalomos išvykos su mokiniais ir t. t.

Šiuo metu pedagogu gali dirbti tik Mokytojas iš didžio pašaukimo. Bet ir jiems reikia auginti vaikus ir apsirūpinti būtiniausiomis reikmėmis.

Nuogaštauju, kad visų mūsų laukia niūri ateitis. Skaudu?? Juk mokytojai – mūsų vaikų ateitis?? Ar mes turime Ateitį?

2007 m. buvau Graikijoje. Mane informavo, kad Graikijoje mokytojo atlyginimas yra aukščiausias už visus valdininkus. Skubėkime taisyti padėtį, kad nepavėluotume...

Saulutė Genovaitė Markauskaitė

Skrydis į gimtinę

*Ar tai gulbių baltųjų pūkų patalai?
Ar tai sniego pūgų supustyti kalnai?
Veidrodiniam vandens atspindys
Kur ne kur žemės lopą regi.*

*Dar tolyn, dar aukštyn
kylam šalčio šalin,
Čia sniegynų karaliai
soste miega balti,
Piktas vėjas įrašė jiems
raukšles veiduos,
Kas juos, baltus, priglaus ir paguos?*

*Vainikuotos karūnos amžių šviesa...
Čia dangus ir čia žemė – visa Visata,
Prieš didybę Visatos klaupiuos,
Amžinieji, klausykite mano maldos!*

Autorė – S. G. Markauskaitė – dviejų vaikų mama bei penkių anūkų močiutė, jos vyras Gediminas Gudonis kilęs iš Svėdasų seniūnijos, Narbučių kaimo

Pluoštų pažinimo dirbtuvės Svėdasų bibliotekoje

Sausio 25-ąją Anykščių rajono savivaldybės L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos Svėdasų filiale vyko labai įdomus edukacinis renginys. Charizmatiška menininkė, verpėja Aliona Nova supažindino su įvairiais augaliniais, sintetiniais ir gyvulinės kilmės pluoštais iš viso pasaulio, iš kurių galima verpti siūlus ir su kuriais dirba ji pati. Patikrinome iš banano pluošto verptų siūlų stiprumą ir įsitikinome, kad ne veltui japonai būtent jį renkasi savo kimono gamybai. Pajutome prabangaus šilko švelnumą ir „šilko atliekų“ pluošto grožį. O kur dar dilgėlių, mėtų, kanapių, svetimšalių linų... Smalsu buvo paliesti kepurėlę, megztą katės siūlais, kurie prideda ne tik šilumos, bet ir jaukaus pūkuotumo išpūdį. Neįtikėtina, kad laboratorijoje iš kukurūzų masės įmanoma sukurti pluoštą, tinkamą siūlų gamybai. Dar išpūdingiau, kad net perdirbtas plastiko butelis gali virsti siūlais, tinkamais mezgimui. Verpėja į renginį atsivežė savo verpimo ratelį, kurį parsisiuntė iš Naujosios Zelandijos. Visoms buvo įdomu jį apžiūrėti ir palyginti su tradiciniu lietuvišku rateliu. Šiuolaikiškas verpimo ratelis turi dvi paminas, yra minamas abejomis kojomis ir nekelia jokio triukšmo. Buvo smalsu pamatyti, kaip juo verpiami siūlai. Pirmiausia, visos pasimokėme perdirbti nebereikalingų siūlų likučius. Jus „šukavome“ rankiniais karštuvais ir žavėjomės besimaišančiomis siūlų,

virstančių pluoštu, spalvomis. Iškarštų siūlų „debesėliai“, labiausiai džiuginę vaikus, Alionos rankose ėmė virsti išpūdingais siūlais.

Menininkė norėtų, kad mezgimas ir siuvinėjimas vėl būtų populiarus ir mėgstamas užsiėmimas kiekvienuose namuose, kad daugiau žmonių užsiimtų kūryba ir vilkėtų savo sukurtus drabužius ar bent aksesuarus.

Aliona atvežė nuosavais siūlais siuvinėtų peizažų parodą. Kiekvienas jų – su atskira ir tikrai įdomia istorija. Vieni darbai įkvėpti kino filmų, kiti – knygų ar draugų gyvenimų.

Renginyje dalyvavusios mergaitės gavo dovanų perdirbtų siūlų ir po nėrimo vašelį su intencija atrasti nėrimo ir mezgimo džiaugsmą.

Su menininke sutarėme susitikti ir vėl. Šį kartą išbandyti Alionos suverptus išpūdingus siūlus mezgimo procese. Tad ruoškite virbalus bei vašelius ir sekite bibliotekos naujienas.

Kam smalsu sužinoti apie Alionos Novos veiklą daugiau, kviečiame užsukti į feisbuko paskyrą [facebook.com/verpeja](https://www.facebook.com/verpeja)

Svėdasų bibliotekos informacija

Žmonėms dažniau reikėtų atrasti savyje slypintį vaiką

Mes visi gimstame tam tikroje šalyje, pamažu mes perimame jos kultūrą, papročius, tikėjimą, išmokstame savo mintis reikšti jos kalba. Tokią kalbą, kurią gimę nuolat girdime aplink save, mes vadiname gimtąja, nes remdamiesi ja ištariame pirmuosius savo žodžius. Tie žodžiai mumyse atsiranda girdint bendraujančius artimuosius, mamos sekamas pasakas ar močiutės dainuojamas lopšines. Galiausiai vaikas, pripratęs prie tam tikros kalbos, toliau gilinasi į ją, išmoksta vis naujų žodžių, padedančių geriau reikšti savo mintims. O kas gali būti geriau už tai, kad gali pasauliui pasakyti, kaip jautiesi? Ir nors tobulinant savo kalbos žinias kar-

tais gali kilti nesklendumų bandant suprasti kai kuriuos jos niuansus, ji visada sugebės tave nustebinti. O nuostaba ir susižavėjimas kelia tik pačias geriausias emocijas.

Vaikams galima pavydėti jų nerūpestingumo ir užsispyrimo, jie sugeba džiaugtis tuo, kas suaugus atrodo keista, jiems nesvarbu, kaip jie atrodo kitiems šokdami ar kitaip reikšdami savo emocijas. Vaikai kuria pačius netikėčiausius dalykus, nes jų vaizduotė nepaprastai laki. Dažnas suaugęs žmogus save varžo apmąstymais ir klaidingais įsivaizdavimais, kas iš jo atima galimybę dažniau jaustis laimingu.

Yra sakoma, kad žmoguje visada

gyvena jo vidinis vaikas. Akivaizdu, nes tik mažo vaiko smalsumas, drąsa ir ryžtas gali paskatinti suaugusįjį judėti į priekį ir nenustoti tyrinėti platųjį pasaulį. Jis leidžia pasidžiaugti mieliomis smulkmenomis bei tam tikrose situacijose padeda atsikratyti nepagrįstų baimių. Žmonėms dažniau reikėtų atrasti savyje slypintį vaiką ir perimti iš jo savybes, kurios suteiktų daugiau drąsos ir kūrybinės laisvės. Galbūt šis pasakymas, kad suaugusiame žmoguje nuolat slypi vaikas, gali atrodyti įžeidus, tačiau niekas nenuginčys to, kad mes savo tėvams visada esame ir liksime vaikais.

Benita Višpulskytė

Muziejus Kunigiškiuose jau laukia pirmųjų lankytojų

Trisdešimt trečiuosius gyvavimo metus skaičiuojantis Kunigiškių I kaime veikiantis Svėdasų krašto muziejus jau pasiruošė naujam sezonui. Visuomenės iniciatyva populiariai Vaižganto vardu pavadintas muziejus laukia pirmųjų lankytojų, nes net ir tokią lengvą, besniegę ir šiltą žiemą nei ekskursijos, nei pavieni turistai čia neplūdo. Užtat prasidėjus pavasariui tikimasi sulaukti pirmųjų svečių.

Praėjusiais metais, kurie Lietuvos Respublikos Seimo buvo paskelbti Vaižganto metais, minėjome iškilaus lietuvių literatūros klasiko, visuomenės veikėjo, tautos šviesuolio kanauninko Juozo Tumo-Vaižganto 150-ąsias gimimo metines, labai daug ekskursijų užsukdavo į rašytojo gimtuosius Malaišius ir būtinai aplankydavo muziejų, kuris labai glaudžiai susijęs su Vaižganto gyvenimu. Juk Kunigiškių pradžios mokykloje, kurios pastate po restauravimo ir buvo įkurdintas muziejus, Tumų Juozukui vaikystėje teko mokytis, vėliau jis savo mokyklą globojo, o 1930-aisiais metais mokykla buvo pavadinta kanauninko Juozo Tumo-Vaižganto vardu.

Pasėdėti senuose mokykliniuose suoluose, prisiminti Vaižganto vaikystę, apžiūrėti gausias muziejines ekspozicijas, bei naujas parodas rūpėjo daugeliui, tad jie ir važiavo į Kunigiškius. Svėdasų krašto muziejų pernai vasarą aplankė beveik visų Anykščių rajono bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviai, sulaukta mokinių ir pedagogų iš Rokiškio, Zarasų, Utenos, Švenčionių, Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklų bei profesinio mokymo skyrių. Susidomėję apžiūrėjo muziejų ir svečiai iš kaimyninės Baltarusijos – Ašmenos rajono Rimdžiūnų lietuviškos mokyklos auklėtiniai ir jų mokytojai. Nuo ankstyvo pavasario iki vėlyvo rudens suko ir suko autobusai link muziejaus iš pačių įvairiausių vietovių. Čia lankėsi Utenos ir Šiaulių miestų trečiojo amžiaus universitetų klausytojai, Vilniaus ir Kauno anykštėnai, Kupiškio literatai, Anykščių rajono kultūros įstaigų dar-

buotojai, Vaižganto kūrybos gerbėjai iš Kėdainių, Varėnos, Ignalinos, Panevėžio, Rokiškio ir kitur. O vieną dieną iš dviaukščio autobuso sugužėjus į muziejų didelei grupei moterų, paaiškėjo, kad viešnios yra iš JAV, Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Prancūzijos, Italijos – užsienyje veikiančių lituanistinių mokyklų pedagogės, keliančios savo kvalifikaciją Lietuvoje organizuojuose kursuose.

Visi lankytojai muziejuje laukiami, mielai priimami. Būta ir labai garbingų svečių. Vienas iš tokių – Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas Viktoras Prancietis, atvykęs dalyvauti rugsėjo 14-ąją Malaišių kaime organizuotame tradiciniame respublikiniame renginyje – „Vaižgantinėse“ – ir ta proga užsukęs į Kunigiškių muziejų.

Šalia muziejaus esantis jaukus kiemelis – puiki vieta kultūriniais renginiais organizuoti

Muziejuje ne tik priimamos ekskursijos, bet organizuojamos ir edukacinės programos, pristatomos naujai išleistas knygos „vaižgantiška“ tematika, jau daugiau kaip dešimtmetį organizuojami tradiciniai talentų sambūriai „Ieškokime „deimančių“ savyje ir šalia savęs“.

Ir šių metų liepą muziejuje ir jaukiame kiemyje šalia jo kartu su Anykščių kultūros centro Vaitkūnų skyriumi ir asociacija Vaižgantiečių klubas „Pragiedrulyš“ pakviesime į dvilyktąjį sambūrį „deimančių“. Ištisus metus jaunąją kartą supažindinsime, kaip mokėsi „balanos gadyneje“ mūsų senoliai, priminsime Tumų Juozuko vaikystės dienas, praleistas Kunigiškių mokykloje, visiems lankytojams atversime muziejaus ekspozatų pasalaptis, pristatysime ne vieną naują ekspoziciją bei parodą.

Visą informaciją apie Svėdasų krašto (Vaižganto) muziejų galima gauti paskambinus telefonu 8 682 33024 arba parašius elektroninį laišką adresu: vytautas.bagdonas51@gmail.com

Vytautas Bagdonas,
Svėdasų krašto (Vaižganto)
muziejaus muziejininkas